

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема „**Овластяване на поведенческа култура при деца от 3 до 7-годишна възраст**”
на доц. д-р Виолета Илиева Кърцелянска – Станчева
за придобиване на образователната и научна степен „доктор”
Област на висше образование 1. Педагогически науки
Професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика) Научна специалност: Теория на възпитанието и дидактика
Автор: **Надя Григорова Захариева - Цветкова**
Научен ръководител: **проф. д-р Мария Баева**
СУ "Св. Климент Охридски", ФНПП, катедра "Предучилищна педагогика"

Настоящата рецензия е изготвена на основание заповед. № РД 38-203/03.04.2017 г. на Ректора на Софийския университет “Св. Климент Охридски”, по решение на ФС на Факултета по начална и предучилищна педагогика и в съответствие с чл. 4 от Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на Закона, както и Правилника за развитие на академичния състав на Софийския университет “Св. Климент Охридски”.

Автор на дисертационния труд е **Надя Григорова Захариева - Цветкова** – докторант на самостоятелна подготовка към катедра ”Предучилищна педагогика“ на Факултета по начална и предучилищна педагогика, отчислена с право на защита със заповед на Ректора на СУ “Св. Климент Охридски” РД 20-530/16.03.2017.

Комплектът от материали включва следните документи, представени на електронен носител: дисертационен труд; автореферат, включващ и списък на научните публикации по темата на дисертацията; автобиография, заповед за зачисляване, заповед за отчисляване и заповед за жури.

Представеният от **Надя Григорова Захариева - Цветкова** комплект от материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на Софийския университет.

1. Кратка информация за дисертанта

Надя Григорова Захаријева - Цветкова е родена на 18/06/1967г.

Завършва магистратура по предучилищна педагогика с втора специалност английски език във ФНПП на СУ „Св. Климент Охридски“.

Преминава редица обучения, даващи ѝ сертификати в области, свързани с темата на дисертационния труд (Сертификат „Индивидуален модул по протокол и етикет“, Институт Вила Пиерфю, Швейцария; Сертификат за „Консултант по корпоративен етикет и международен протокол“, Училище по Протокол във Вашингтон; Сертификат за „Курс по протокол“, Училище по Протокол във Вашингтон и др.)

Професионалната ѝ реализация е като учител по английски език в Първо СУ „Пенчо Славейков“, София; Началник отдел “Протокол и събития“ в „Мобилтел“ ЕАД, София, където обучава служители на фирмата, работещи с клиенти на правилата на Етикета, утвърдени в ЕС и др.под.

Владее отлично Microsoft Office (Excel, Word, PowerPoint) и английски език.

Зачислена е като докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра ”Предучилищна педагогика” на Факултета по начална и предучилищна педагогика при СУ „Св. Климент Охридски” с ректорска Заповед № РД 20 -355/ 10.02.2014 г.

Обучението и в самостоятелна докторантура към катедра „Предучилищна педагогика” в СУ „Св. Климент Охридски” дава добра основа за разработване на дисертационния труд.

2. Актуалност на темата

Темата е актуална, предвид следните предпоставки:

- промяната в образователната парадигма изисква модернизация на образователната система, в частност в организацията на предучилищното образование и подготовка;

- новите обществени очаквания към образованието поставят все по-високи изисквания по отношение на качеството на предучилищното образование и конкретни ангажименти на държавата за гарантиране на равен шанс на всяко дете при постъпването му в училище;

- практическите измерения на пътищата и подходите за модернизиране на образованието/предучилищното възпитание и подготовка и осигуряване на очакваното високо равнище са в пряка зависимост от учителите и иновативните педагогически идеи.

3. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертацията съдържа 227 стр. текст, който е структуриран в увод, три глави, заключения и изводи, литература, приноси.

Библиографията съдържа 135 заглавия, от които 85 от източниците са на кирилица и 50 - на латиница (78 български, 7 руски, 50 английски). В дисертационния труд са включени общо 35 таблици и 16 графики.

Първа глава съдържа теоретичните постановки на дисертацията. Представят се теоретичните основи на проблема за поведенческата култура, като авторът прави философска и психолого-педагогическа трактовка на рефлексията и социалното научаване при децата от предучилищна възраст. Представена е и професионалната рефлексия като детерминант на ефективността в работата на учителя. Изследван е рефлексивният подход и значимостта му за саморазвитието на детето в педагогическото взаимодействие.

Втора глава представя теоретико-експерименталните и организационни параметри на изследването. Описан е изследователският модел в неговите отделни етапи на реализиране. Прецизно са описани и формулирани компонентите на изследователската концепция: хипотеза, цел, предмет, задачи и методи на изследването; критерии и показатели на изследването и неговите организационни моменти в отделните етапи: констатиращ, формиращ и контролен;

Представени са същността и съдържанието на експерименталния модел. Подробно е интерпретирано съдържанието на отделните теми, предвидени за провеждане с децата от подготвителна група под формата на педагогически ситуации.

Трета глава извежда анализ на резултатите от изследването. Представени са резултатите от началния констатиращ/диагностичен експеримент, от формирация експеримент и от заключителния, контролен експеримент.

В края на текста са направени необходимите *изводи и заключения* като логическо следствие от изследването.

4. Оценка на дисертационния труд *Научна осведоменост.*

Авторката достатъчно пълноценно информационно обосновава тезата си. Използва съвременна литература - с малки изключения източниците са издадени преди 2000 г.

Концептуалност и доказателственост. В дисертацията има ясно открояена и завършена концепция, свързана с редица нови и приноси моменти.

Приемлива е тезата, че чрез допълнителното образователно взаимодействие децата усвоят правилата и нормите на поведение на своя социум чрез преживяване (чрез рефлексията и социалното научаване) и че по естествен път те по-лесно разбират околния свят и могат творчески да се развиват в положителна насока, стремейки се към красивото в поведението, преодолявайки вкоренените предразсъдъци. По този начин ще разрешат значителна част от противоречията, които се наслагат във високо-технологичната и интеркултурна среда на живот.

Приложението на иновативен модел при използването на рефлексивен подход създава необходимите условия за осмисляне на новата образователна парадигма и необходимостта от самостоятелни педагогически решения в интерес на детето и неговото собствено развитие, като по този начин се гарантира очакваното качество на предучилищното образование като подготвителна институция в българската образователна система.

Практическа значимост. Предложена е концептуална методическа система за овладяване на правила и норми още от ранна детска възраст по време на допълнителните форми на взаимодействие и подборът на методи, средства и форми на работа с децата за по-лесно усвояване на норми на поведение, адекватни за конкретни ситуации и съобразени с културните различия на подрастващите, преосмисляйки категорията „красиво“

Цел, задачи, обект и предмет. Дисертационният труд има ясна концептуална рамка. Елементите ѝ са ясно формулирани и са в логическо единство. Емпиричното изследване е свързано с приложните задачи на дисертацията. Смятам, че и тук подходът е правилен.

Дизайн на изследването. Изследователската програма е от експериментален тип. Основен метод на изследване за доказване на дисертационната теза е педагогическият експеримент. В контекста на поставените цели. Измерванията са организирани и интерпретирани научно. Авторката смята, че ако учителите прилагат иновативни технологии при изграждане на поведенческата култура (през „първите седем“) в детските градини съобразени с новите обществени потребности и личностно развитие на децата, то експериментът е постигнал своите цели и задачи, т. е. хипотезата е потвърдена.

Извадка. Общо извадката наброява 130 деца, 98 в експерименталната група 32 в контролната – достатъчно представителни в количествено отношение.

Инструментарий. Експерименталното изследване е проведено чрез умело подбрани валидни методи – теоретично проучване, педагогически експеримент, анкетно проучване, статистико-математически методи (параметричен тест на Ман Уитни, тестът на Пирсън, параметричен тест на Стюдънт) сравнителен анализ, графични методи.

Интерпретация на резултатите. Получените резултати са визуализирани чрез графични методи и таблици, които са подходящи за количествения анализ на данните.

5. Приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа приноси моменти, които са лично дело на Надя Григорова Захаријева – Цветкова, което придава оригиналност на разработката.

Като такива могат да се приемат:

В теоретичен аспект:

- направено е проучване на *теоретичните възможности* и *практическите потребности* от поведенческа култура за качество на предучилищното образование като актуален европейски и национален приоритет;

- дефинирано и анализирано е понятието *поведенческа култура*, като се описват характеристики, отнасящи се към когнитивната и личностната сфера.

В приложен аспект:

- за първи път е разработен е *педагогически технологичен модел* за стимулиране развитието на поведенческата култура в индивидуални, групови и педагогически ситуации, т.е. усвояване етикет на поведение в предучилищна възраст;

- предложени са обосновани и проверени в спецификата на предучилищната практика *алтернативни форми* за овладяване на поведенчески модели: играта в педагогическото взаимодействие;

организиран педагогически ситуации; организирана и структурирана образователна среда в детската група; мястото на родителите при осъществяване на социалното научаване.

6. Оценка на автореферата и публикациите по темата

Авторефератът отговаря на изискванията, като адекватно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Представени са 20 авторски публикации, които на научната област на дисертационния труд. Три от тях са пряко свързани и съответстват на дисертационната тема - доклади от специализирани педагогически форуми като два са на СУ“Св. Климент Охридски и един на ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий“. Осем от публикациите са тематични, т.е. свързани с акценти от етикета в поведението и са публикувани в специализиран сайт (<http://goodmannerstoday.com>). Останалите девет са в списания на Mteller.

7. Заключение

Изследването и дисертационният труд са проведени и представени съобразно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд представя оригинални научно приложни резултати в научната област.

Въз основа на доказаните научни приноси и приложни постижения, **давам положителна оценка на дисертационния труд на от Надя Григорова Захариева - Цветкова** и предлагам на Научното жури да й присъди образователната и научна степен „**доктор**“ в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика), научна специалност: Теория на възпитанието и дидактика.

25.05. 2017 г.

Стара Загора

Подпис:

доц. д-р В. Кърцелянска - Станчева